

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING

Kristna politiska partier har spelat en betydande roll i åtskilliga europeiska länder, framför allt under perioden efter andra världskriget. Välkända exempel är *Christlich-Demokratische Union* i Västtyskland och *Democrazia Cristiana* i Italien; i Nederländerna, Belgien och Österrike är likaledes de kristet orienterade partierna väsentliga faktorer i det politiska livet. På närmare håll har Norge att uppvisa sitt "Kristelig Folkeparti", omfattande vid pass en tiondel av väljarkåren och företrätt i den borgerliga koalitionsregeringen Lyng hösten 1963.

Efter mycken tvekan och många uppskov har nu antydningarna och trevarna om ett liknande parti även i vårt land konkretiserats i organisationen *Kristen Demokratisk Samling*. Den drivande kraften bakom företaget har uppenbarligen varit pingströrelsens ledare Levi Pethrus, vars tidning *Dagen* praktiskt sett är att betrakta som partiets språkrör i pressen även om KDS inte vill acceptera den beteckningen. Ordföranden, hr Birger Ekstedt, är präst i Svenska kyrkan och f. d. högerman. Med rätt eller orätt anses KDS särskilt förankrat inom

pingstväckelsens led, ehuru det är uppenbart att man från början — av lättförståeliga skäl — siktat till en så ekumenisk uppläggning som möjligt. Dock synes det ännu när detta skrives något oklart huruvida några egentliga kontakter kunnat etableras med så betydelsefulla delar av den kristna opinionen i vårt land som den högkyrkliga rörelsen och den västsvenska kyrkofromheten.

Vilka utsikter har det nya partiet att göra sig gällande i svensk politik? Frågan har i själva verket en dubbel innebörd; och stundom frågar man sig om den grupp som skapat KDS har detta helt klart för sig. En sak är nämligen hur stor framgång partiet som organisation kan få — hur många medlemmar, röster och mandat det kan påräkna. En annan är i vilken utsträckning det sedan i konkret politiskt arbete kan antas ha utsikter att vinna gehör för sina synpunkter i de sakfrågor som framför andra ligger KDS om hjärtat.

Den första frågan är onekligen ytterligt svår att bedöma. Säkert är, att den nonchalant avfärdande attityden — "de kan aldrig bli mer än en betydelselös splittringsgrupp,

samla några tiotusental röster på sin höjd" — är lika omotiverad som eventuella förhoppningar om att ett jordskred till förmån för "något nytt" något annorlunda i svensk politik skulle ge det nya partiet ett genombrott på bred front. Att jämföra med de kristna masspartierna på kontinenten — som stundom antytts från KDS-håll — är givetvis verklighetsfrämmande. Förhållandena är alltför olikartade för att en sådan parallell skulle vara hållbar. För det första måste man hålla i minnet, att organisationer som DC, CDU eller det franska MRP skapades i ett läge där det gällde att efter ett långvarigt undantagstillstånd från grunden rekonstruera ett demokratiskt system, där de rester som kunde finnas av en tidigare partistruktur var i hög grad kromprometterade — eller helt enkelt krossade. KDS startar i ett helt annat läge — där det gäller att i konkurrens med stabila och väletablerade partier slå sig in på en marknad där förskjutningarna sällan överstiger några få procent av väljarunderlaget. En annan väsentlig skillnad är, att KDS inte har någon motsvarighet till det ryggsöd som den katolska kyrkan kunnat lämna de den närstående partierna. Svenska Kyrkan kommer uppenbarligen inte att kunna engageras för KDS på något jämförligt sätt. Ett sådant experiment — som kyrkans ledning säkert inte har den minsta tanke på — skulle säkerligen framkalla en

brådstörtad skilsmässa mellan stat och kyrka, därtill på för kyrkan ogynnsamma villkor. Om någon tror, att pingströrelsen ensam skulle kunna spela en tillräcklig roll som ankare för KDS visar detta endast att han felbedömt den religiösa situationen i vårt land.

Om det också inte finns några skäl att räkna med att KDS skulle bryta igenom som ett "stort" parti, av egen kraft i stånd att ändra den svenska politikens lopp, bör man likväl å andra sidan inte bortse från att rörelsen kan visa sig ha långt större attraktionskraft än man på etablerat partipolitiskt håll räknar med. Helt visst finns det ett betydande missnöje, inte bara rörande de religiösa och moraliska frågor KDS främst ägnat sig åt, som kan kanaliseras till förmån för det nya partiet. Även den stigande otåligheten över den till synes hopplösa fastlåsning av det politiska läget som vållats av de borgerliga partiernas oförmåga att samla sig till slagkraftig opposition mot socialdemokratin torde kunna få åtskilliga väljare att i protest lägga sina röster på det nya partiet. Detta trots att det borde vara uppenbart att boten blir värre än soten om man försöker komma bort från söndringens dilemma genom att stödja en organisation som i realiteten endast kommer att spela socialdemokratin — eller i vissa valkretsar rentav kommunisterna — i händerna genom att än mer förvärpa splittringen på borgerligt håll.

Försöker man väga ihop olika relevanta faktorer blir resultatet rimligen, att man på sin höjd kan räkna med att KDS, därest partiet stadgas och fortlever och opererar över hela landet, kan komma att nå en position liknande Kristelig Folkepartis i Norge, d. v. s. omkring en tiondel av valmanskåren. Till att börja med blir ställningen troligen väsentligt svagare.

Hur skall man under sådana förhållanden bedöma partiets möjligheter till framgång i den mera väsentliga betydelsen — dess förmåga att faktiskt påverka de politiska besluten i den riktning det önskar? Redan från början inställer sig här en svårighet, nämligen att bestämma vad som i rimlig mening kan anses vara "kristna" intressen och strävanden i det politiska arbetet. Partiets företrädare i riksdagen skulle mycket snart nödgas inse, att det alldeles övervägande antalet frågor i vårt politiska liv näppeligen kan placeras i någon speciellt "kristen" dimension. I den stora mängden av framförallt samhälls-ekonomiska spørsmål kommer KDS speciella ideologiska kompass inte att göra något utslag alls, ett faktum som inte kan trollas bort med vaga ord om "grundsyn" eller liknande. Om partiet inte skall ställa sig vid sidan av större delen av spelet, vilket verkar absurt, kommer det sannolikt att plågas av en permanent sprängningsrisk. Det var ju nämligen just det religiösa engagemanget som skulle vara det för-

enande bandet: i frågor där detta inte ger någon entydig ledning måste de från olika håll komma KDS-anhängarna konstatera att de är lika oeniga som någonsin de andra partierna sinsemellan.

Men låt gå för att den svårigheten trots allt skulle kunna övervinnas, ehuru det är svårt att se hur det skulle gå till utan att förlama det nya partiet som politisk faktor. Hur kommer det att bli på det avsnitt som för KDS själv är det väsentliga, de i trängre mening religiösa och folkmoraliska frågorna? Av allt att döma kommer tillkomsten av ett speciellt kristet parti snarast att motverka de intressen som ligger hrr Pethrus och Ekstedt om hjärtat. Att KDS icke av egen kraft kommer att vända strömmen får betraktas som självklart. För att med större kraft än som hittills varit möjligt hävda de kristna intressena blir partiet alltså tvunget att söka stöd inom andra partier. Den saken kan emellertid visa sig svårare än vad man nu optimistiskt föreställer sig. För det första måste man uppenbarligen räkna med en betydande avtappning av aktivt kristna från dessa partier — en utveckling som man f. ö. sagt sig hälsa med glädje! För det andra, och detta torde betyda minst lika mycket i praktisk politik, kommer det troligen att bli svårare inom de andra partierna att vinna gehör för de personer, som utan att själva vara aktiva kristna, av skilda anledningarna känner sig solidariska

med de kristna värdena på t. ex. undervisningens eller lagstiftningens fält. Hittills har sådana grupper — hr Pethrus må säga vad han vill — kunnat utöva ett betydande inflytande inom partiernas ram. I fortsättningen är det ingalunda säkert att så kommer att förbli. Att företräda sådana synpunkter skulle nämligen för de helt indifferent — vilka ju efter de engagerade kristnas exodus i större eller mindre skaror till KDS skulle vara helt dominerande inom riksdagsgrupper och partiorganisationer — framstå som omotiverad anpassningspolitik gentemot en grupp som man på grund av dess splittringsverksamhet står avvisande mot.

En möjlighet kan tyckas återstå

för KDS att få sina krav tillgodosedda — den rena, omaskerade ko-handeln. Att den utvägen i ett visst parlamentariskt läge kan stå till buds skall icke bestridas. Förutsättningen är dock självfallet, att partiet inte gör anspråk på egen politisk profil eller substans, utan nöjer sig med att utan eget ställningstagande till de stora politiska frågorna låta sig reduceras till ett från säsong till säsong med olika partier pakterande vågmästarparti. Ett snöpligare slut på ett initiativ som startades under pompösa paroller om att föra in något nytt i svenskt politiskt liv, att sträva efter dess genomsyrande med kristna etiska principer skulle vara svårt att föreställa sig.